կրօնական պաշտօնեան։ Մարդը առհասարակ մտածում է որ Թիֆլիսում էլ փողոց է որ նորհասութիւն ունի նոյնպէս մի էժան ճաշարան և այդտեղ էլ շատ հարուստներ կան, բայց պատահում է միջանում քիչ բան,—այն է հարուստների տատանմանութիւնը և կամքը դէպի բարեգործութիւնը։

Նոյեմբերի խարխուլի մի հարուստ էգեաղ փոխանակման, Բալենցիայց ազգականով, իրան պատանեկացած յայտնեց։ Ասում են որ նա մեր յայտնի Միրզոեվների զրամանակին մեծ գումարներ է տալու։

Այստեղ նշանակը արդէն գարնանային է, ծառերը ծաղկած են, ծառերը և պտուղը սխալներ խանաւել։ Մթերքների գները հետևեալն են. տաւարի մսի ֆունտը արժէ 15 կոպ., ոչխարի մսի ֆլոր (полтушка) 1 րուբլ. ձուի 10 հատը 22 կոպ., հացը 60 կոպ., կարագը 1 րուբլ 20 կոպ., խոզի ֆունտը 50 կոպ., ալիւրի առաջին տեսակը 3 ր. 60 կ. պուդը, երկրորդ տեսակը 2 ր. 60 կ., երրորդ տեսակը 2 ր. 20 կ.։

Կուրսկ-Խարկով-Ազովեան երկաթուղու վրա շինած քանդված կամուրջը շինված է արդէն և երկաթուղու գնացքները մարտի 29-ից գարձեալ փերանորոգեցին և սկսեցին իրանց կանոնաւոր երթևեկութիւնը։ Ճանապարհորդները ու փոստը գնում են այժմ առանց անդադարութեան։

Այս օրերս հասաւ այստեղ Թիֆլիսի հասարակութեանը լաւ յայտնի երգչուհի տիկին Պավլովսկայա և գիտաւորութեան ունի Զաւոկից յետոյ մասնաւորապէս այստեղի կոնցերտներին։

Տեղիս հանքայարանի մանկաբարձական հիւանդանոցի գլխաւոր, պրոֆեսոր Լազարևիչ Ներկայացրել հիւանդանոցի գրքեխասարի պաշտօնի համար մի գրկոյցի, այն է բժիշկ-գրքոց Ինտենդենտ։ Համալսարանի խորհուրդը ընդունեց պրոֆեսորի գրքեխասարի պաշտօնի համար 38 ձայնով 4 ձայնի դէմ։ Լսվում է նոյնպէս որ բժշկական Կոչեժկարուսկա-Բուգենսկա առանձին է տանասեմայի պրոֆեսոր-գաղէնաի պաշտօնը տեղիս համալսարանում։ Խարկովի բժշկական ընկերութեան փերջին նիստում պրոֆեսոր Դրուբբէ յայտնեց որ այստեղ կազմվում է մի ընկերութիւն որ գիտաւորութիւն ունի հիմնել այս քաղաքում ջրի-բժշկանոց (водолечебное заведеніе)։ Ընկերութիւնը, ինչպէս հաղորդում են, ունի արդէն մօտ 150 անդամ մասնակիցներ։

Աթ. Մէլքոնեան

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Վաղարշապատ, 7 ապրիլի

Խոնարհաբար խնդրում եմ ձեր պատուական լրագրի միջնորդ հասարակեցից միջնում բարեհաճել տպել հետևեալը։

Անցեալ 1879—1880 թուականների ընդհանուր թանգութեան ժամանակ, ինչպէս իր ժամանակին հրատարակեցին լրագիրներում, Վաղարշապատում պ. գաւառապետը ժողով կազմեց ժողովրդի աղքատ դասին օգնելու միջոցներ գտնելու համար։ Այդ ժողովում վճռվեց հանգանակութեամբ փող և ալիւր ժողովել չքաւորներին բաժանելու համար և նուէրներ ժողովելը յանձն առան պ. պ. Արշակ Տէր-Յովսէփեանց, թժ. Եփրեմ Տէր-Կարապետեանց, Յովսէփ Շամքարեանց, Գէորգ Զանփրենեանց և փիլիպպոս Նազարեթեանց։ Այդ պարոնները հաւաքեցին թէ բաւական կին իրանց գործունէութեամբ, երբ յանձնած մի քանի խորդակ չարչիներ ալեւոր բարեգործին ժողովրդի մէջ և գաղթականների հանգստութիւնը։ Այսու ամենայնիւ փչնել պարոններին յանձնեց եր մի փոքրիկ գումար ժողովել, որ և մնաց, ինչպէս մեզ գրագիտանալու յայտնի է. պ. պ. Շամքարեանցի, Զանփրենեանցի և Նազարեթեանցի մօտ։ Բայց թէ ապրած էր խոստացել այդ գումարը և ինչ գործադրութիւն ստացաւ, մենք ոչինչ տեղեկութիւն չունէինք այդ մասին և պարոնները հասարակութեանը, գէթ նուիրատուներին ոչինչ հաշիւ չը տուին։

Թէև մենք ոչինչ կասկած չունէինք պարոնների ազնուութեան վրա և չենք կարող համարձակուել մի քանիսի տարածած լուրերին, որ իբր թէ նրանցից մէկը ժողոված գումարի մի մասը սեփականացրել է և իր ընկերներին հաշիւ չէ տալիս, այսու ամենայնիւ հրաւիրում ենք պ. պ. Շամքարեանցին, Զանփրենեանցին և Նազարեթեանցին բարեհաճել հաշիւ տալ հրապարակաւ մեր նուիրած կոպէկների գործադրութեան մասին։

Նուիրատուներից մէկը

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Մոսկվա, 10 մարտի

Մոսկվայի հայ հասարակութիւնից ընդրված (փետրվարի 5) երեք անդամներս ստացրիւմ ենք ձեզ «Լազարեան ուսումնարանի» հետևեալ գումարը, երկու հազար և հինգ հարիւր րուբլի, որ հաւաքված է նոյն հասարակութեան և տեղացի պարոնների նուիրատուութեամբ։ Նուիրատուութեան ընդհանուր գումարը մինչև այսօր հասել է 4243 րուբլի, որի մեծ մասը պիտի զգալ գրուի Տաճկաստանի հայ ուսումնարանի համար, երկու մասը կարգաւորապէս գաղթականների համար, իսկ միւսը կարելի է համարել սահմանուած հասարակութեան մեծագոյն շրջանի մասը։ Գումարը այլ և այլ բարեգործական նպատակով։

Այս այժմ ժողոված գումարից 2,500 րուբլի լազարեան ուսումնարանին փոխադրում ենք ձեզ, միջնորդութեամբ եղբ. Կոմսեռնանցների, որոց փոխանակագիրը ունենք ստանալու այս իսկ յայտարարութեան հետ միասին։

Խոնարհաբար պատւէ ունենք խնդրել պարոն խմբագրութեանդ ստորագրել այդ գումարը և հաստատել որ հարկն է, այլ և բարեհաճել ստորագրել նուիրատու պարոնների անունները մեր հայոց մեծարանութեան և հաւատարմութեան համար։

Նուիրատուք Ե. Ցովհաննէսեանց 1,000 ր., Մ. Լևոն 25 ր., Դ. Լիանոզեանց 200 ր., Ա. Խուդաբաշեանց 150 ր., Ա. Մինասեանց 100 ր., Տ. Լ-ջիկյեր 100 ր., Եղբ. Ջամհարեանց 200 ր., Ա. Թիֆլիսցեանց 25 ր., Զ. Մանիկեանց 25 ր., Ց. Մալամբեկով 25 ր., պր. Ն. Մալամբեկով 25 ր., Г. Филонштейнъ 5 ր., Ե. Բագրատունեանց 25 ր., Լ. Խուզանեանց 100 ր., Լ. Լազարեանց 7 ր., Ե. Ամիրջանեանց 10 ր., Անյայտ անձն 6 ր., Z. 50 ր., Մ. Խոջամիրեանց 10 ր., Шишкинъ 25 ր., Ա. Բոդոսեանց 50 ր., Ա. Եղեանց 50 ր., Ա. Զաքուեանց 200 ր., Ա. Միրզոյեանց 50 ր., Հ. Գուլգազեանց 50 ր., Եղբ. Փանեանց 50 ր., Հախնազարեանց 50 ր., Ե. Ասլանեանց 25 ր., Եղբ. Գևորգեանց 50 ր., Ե. Արզումանեանց 50 ր., Մ. Յովսէփեանց 25 ր., Ա. Գասպարեանց 25 ր., Անյայտ անձն 25 ր., Каретниковъ 50 ր., Стукинъ Шписъ 100 ր., Ե. Զաքարեանց 25 ր., Вагау и ко. 100 ր., Г. Малютинъ 100 ր., Վ. Սամսոնեանց 30 ր., Ե. Վարդապետեանց 100 ր., Ա. Աֆանասեանց 50 ր., Ա. Գևորգեանց 10 ր., Усейнъ шахъ 15 ր., Ե. Գասպարեանց 25 ր., Ա. Ղազարոսեանց 25 ր., Ե. Խանյամթեանց 50 ր., Խ. Մելիք-Աբրահամեանց 10 ր., Ա. Ղուկասեանց 50 ր., Մ. Բաղդասարեանց 40 ր., Բ. Գասպարեանց 15 ր., Ա. Աստուածատուրեանց 25 ր., Ե. Աւետեանց 10 ր., Ա. Բարխին 15 ր., отъ неизвѣстнаго 25 ր., М. Лазаревъ 25 ր., Մ. Յովսէփեանց 50 ր., Ե. Տէր-Յովսէփեանց 15 ր., Ա. Միրզաբէկեանց 25 ր., Ա. Միրզախանով 10 ր., Ն. Ներսէսեանց 10 ր., Густавъ Листъ 50 ր., Դ. Փանեանց 25 ր., Ն. Դեղոյեանց 10 ր., Ա. Շահազիզեանց 10 ր., Մ. Փանեանց 10 ր., Հայ աղջիկ 5 ր., Անյայտ անձն 5 ր., Հայ անձն 10 ր., Ա. Հէքիմեանց 25 ր., Դ. Աբովեանեանց 25 ր., Մ. Սահակեանց 50 ր., Серебряковъ Сыновья 100 ր., отъ неизвѣстнаго 50 ր., Գ. Թիֆլիսեանց 50 ր. Ընդամենը 4,243 րուբլի։

Մ. Փանեանց, Լ. Խուզանեանց, Մ. Շահնազարեանց։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ԵՐԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են որ այդ քաղաքում շատերը անհամբերութեամբ սպասում են քաղաքային բժիշկ Լևոն Տիգրանեանի խմբագրութեամբ հրատարակվելու «Առողջապահական թերթի» լոյս տեսնելուն։ Թէպէտ գեռ եւս չէ ստացել կովկասեան կառավարութիւնից թոյլտուութիւն իր թերթը հրատարակելու և որից որ սպասում է այդ թոյլտուութեան։

—

ԱՐՄԱՒԻՐԻՑ մեզ գրում են. «Տեղիս հայ հասարակութիւնը շատ գոհ է գանգատելու բան չէ ունեցել, որովհետև նա բաւական հասկացողութիւն չունի իր ազգի գրութեան մասին։

անդամ չը գիտէ խօսել հայերէն և եթէ նրանցում հարիւրից մինը գիտէ, փոխ այն խօսելուն, որ նա է խօսում, այդ տեսակ հայերէն չհասկանալից ոչինչով չէ զանազանվում։ Արմաւիրցին բարոյապէս չէ կրթվում իր զաւակներին և ուշք չէ դարձնում իր մտքերի ընդհանուր վրա։ Նրա մայրենի լեզուն չհարկեցինն է, նա ապրում է չերքեզների նախնադարեան սովորութիւններով։ Նրա բոլոր աղջիկները անհամբերութեամբ, սպասում գրութեան մէջ են, իսկ կանայք սպիտ ասել են ըղձանում ևս տեղւոյս քահանաները միայն իրանց շահերի համար ընկած, հոգ չեն տանում ժողովրդի վրա, չեն մտածում զարթեցնել նրան այդ կարևորութիւնից։ Նրանց անհարգութիւններին սահման չը կայ և բողոքներին մտադրել են իրանց ով գիտէ և իրանց պաշտօնավարութիւնը, իսկ ուսումնարանում հայ ուսուցիչները անընդունելութիւն անգամ չեն տալիս աշակերտների մայրենի լեզուի և կրօնի վրա։ Չը գիտենք, մինչև երբ այս ամենը պիտի այսպէս շարունակվի և ով պիտի ազատէ Թլուրը։ Արմաւիրը իր բոլորական փորձով։»

—

«Русскій Курьеръ» լրագրում կարդում ենք հետևեալ թղթակցութիւնը Թիֆլիսից։ «Այն օրից երբ ստացվեցաւ տարաւոսկի լուրը Ա. Գեորգ-բուրգից, Թիֆլիսի բոլոր տանդրներում, թէ ազգային, թէ հայ-լուսաւորչական, թէ կաթոլիկ ու բողոքական եկեղեցիներում, թէ մահմեդական մզկիթներում ու հրեական սինագոգայում, անեն օր մինչև 16 մարտի, կատարվում էին հոգեհանգստեան կարգեր ի Տէր հանգուցեալ Թագաւորի յիշատակին։ Նկատում եմ որ ասոր ընթերցող հասարակութեան ներսը կը լինի խօսել ինչպէս փերաբերվեցին դէպի սարսափելի անցքը հայոց եկեղեցականութիւնը և առհասարակ հայոց մամուլը։ Հայոց եպիսկոպոս Ադամիկեան մայրենեկեցում իր առած քարոզի մէջ այն միտքը յայտնեց, որ Թագաւոր-Նահատակին, ինչպէս երևում է առաջնորդած էր նախախնամութիւնից ենթարկվել նոյն վիճակին, որին միշտ ենթարկվել են բոլոր մեծ փերածնողութիւնը։ Ինչպէս Քրիստոսը չարչարվեցաւ մարդկութեան համար, այնպէս էլ վիճակված էր մեռնել Նահատակ ծառով Նրան, որ իր ամբողջ կեանքը նուիրած էր մարդկութեանը և իր ազգի մէջ ազատութեանը խոստացրելուն։ Հայոց մամուլը բոլորովին լուրը ստանալուց միշտ այդ նուիրեց իր առաջնորդող յօդուածները Թագաւորի յիշատակին։ «Մշակ» լրագիրը այն միտքը յայտնեց որ հանգուցեալ Թագաւորի անունը յաւիտեանս անմոռացելի կը լինի հայոց խնդրի համար, որովհետև միմիայն հանգուցեալ Թագաւորի դէպի հայոց ազգը ունեցած առանձին համակրութեան շնորհով կոչուցաւ Սան-Ստեֆանոյի դաշնագիրը, որով պաշտպանվում էին Տաճկաստանի քրիստոնեաների, մանաւանդ հայերի շահերը։ Հանգուցեալ Թագաւորին պարտական են հայերը իրանց թուրքիոյ եղբայրների շահերի պաշտպանութեամբ Բեռլինի կոնգրէսում։ Եթէ մի ժամանակ կը փերածնվի հայոց ազգութիւնը, ավելացնում է լրագիրը, իր փերածնութեամբ նա պարտական կը լինի միմիայն Կայսր Աղէքսանդր II-ին։ «Մշակ» լրագրին յետոյ նոյն միտքը արտայայտեցին «Մեղու Հայաստանի» լրագիրը և «փորձ» ամսագիրը։»

—

Ապրիլի 14-ին երեկոյեան ժամը կէսին Արծրունու թատրոնում «Հայերէն գրքերի հրատարակութեան» ընկերութեան տարեկան ժողովն կայացաւ։

—

ԴՈՒՐԱՑԻՑ մեզ գրում են, որ մարտի 29-ին, հայոց եկեղեցու մէջ ժամատուութիւնը փերջանալուց յետոյ Տէր Աւշարեանց քահանայի բարոզից որ տուեց է Շամախու վիճակային կոնսիստորիայից Լ. Գայի «Արմենիայ Խնամակալ Ընկերութեան» հրահանգները՝ հրաւիրելու համար ժողովրդի ուշադրութիւնը գրասենեակ սահմանութիւններով նպաստելու։ Հայաստանի ասեղնագործների գրութեանը։ Հրահանգների մէջ առաջարկվում էր ընտրել 4 անդամներ, որոնցից 2 եկեղեցական և 2 աշխարհական։ Նոյն ժամանակ ժողովուրդը ընտրեց Ա. Խուդաբաշեանցին և Ա. Բաղդասարեանցին, որոնք Դուրայի նշանաւոր հարուստներն են և որոնց կը յանձնվի հրահանգների և տոմսակների կէս մասը։

—

Թէմիր-Խան-Շուրայից մեզ գրում են. «Անցեալ տարի գրեթէ ամեն տեղ Անդրկովկասում թանգութիւն էր, իսկ մի քանի տեղ սով մինչև անգամ, այն ինչ Միջանում ալիւրի պուդը նոյն ժամանակ 2 րուբլով հացի, բարեկամաց և թէ խոտ հացի ասեղնագործ 4 կոպէկ էր ֆունտը։ Բայց չը նայելով այդ տեսակ աժան հանգամանքների, որոնք պատճառեցան ամբողջ տարին, այժմ միջանում մի քանի բարեգործներ անհանգ յետով ալիւրի պուդը ծախվում է 80 մինչև 90 կոպէկ, իսկ հացի առաջին տեսակի ֆունտը 5 կոպէկ, երկրորդ տեսակի 4 կոպէկ։»

—

ՇՈՒՇԻՑ պ. Տիգրան Նազարեանց խնդրում է մեզ յայտնել, որ այդտեղ լոյս տեսաւ նրա հրատարակութիւններից առաջինը «Պետք խաղալ վիրաւորը»։ Գրքի գինն է 50 կոպէկ։ Գիրքը կարելի է այս հասցէով։ Шуша. Тиграну Назарянъ.

—

Աթէք գաւառներից կարեւոր ասեցին, «Մշակի» առաջինն չին թէ նոր հանգուցներ, պետք է խոստանալով համարի համար ուղարկեն 7 կոպ. կանխիկ մարկա։

—

ՀԻՆ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են որ այդ տեղի քաղաքային գլխաւոր ուսուցիչներից մինը գաւառ տալու գնալու միջոց խաբած է, լինում և գառնի ժամանակ աշակերտներին միջոց չփորձում է։

—

Առաջանիք 34 րուբլ յաղորդ Հայաստանի վանքերական հայ տանտառանքներին։ Այդ գումարը հաւաքեցին ապրիլի 13-ին, երեկոյեան որ Թիֆլիսի խոջիկանքի գիտնականութեան պ. պ. Սեդրակ Հովհաննեանց, Նահատակեան Արգութեանց և Մելքոնյ Տէր-Աւետիսեանց։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

„ГОЛОСЪ" ԼՐԱԳՐԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

—

Թաւրիզից „Голосъ" լրագրին գրում են հետևեալը։ Պարսկաստանի դրութիւնը շարունակում տխուր է։ Գաւառական Ադրպեյճանի այդ գեղեցիկ երկիրը, որ նկարագրված է «Հաւատքը» երեւելի գրքի մէջ, մի ժամանակ ծաղկած դրութեան մէջ եղած այդ պետութիւնը որից որ քաղաքավարում է։ Մինչև անգամ Հայաստանի անհամաեր չի կոչվեն, որ Պարսկաստանը մեռնում է իր անհաստատ, որ փոխ թէ ու նա այլ ևս չէ կարող մի ինքնուրոյն քաղաքական մարմին լինել, որովհետև տարական այդ ամենաբի պետութեան ներքին թուլութիւնը փերտառնեան է հասել։ Յիշեանք Ագռանդոյի Շարդէն իր ճանապարհորդութեան ժամանակ Պարսկաստանը ծաղկած դրութեան մէջ էր գտել։ Այդ ժամանակից ընդամենը 200 տարի է անցել և երկիրը այդ կարծ ժամանակամիջոցի մէջ շարունակ աղքատացել է։ Տնտեսական բարեկեցութեան բացակայութիւնը, նահանգների կառավարման անկարգ համակարգերը, որոնք մեծ կաշառք են տալիս շահին և նրա մինիստրներին, մաշեցնական հարկահանութեան և պաշտօնեաների կամայական անիրաւ այն ջրեր որ պատճառներ են, որոնց շնորհիւ չին ժամանակներից իր արդիւնաբերութեամբ յայտնի երկիրը այժմ մինչ այն աստիճան խեղճացել է, որ նրա բնակիչները տասնեակ մինչև երկրից արտասահման են գնում 10 կամ 15 կոպէկ փարձից կարելի է համար ասել, որ Պարսկաստանի բնակիչների կէսը այդ դրութեան մէջ է։ Երկրի մէջ բոլորովին գրամ չը կայ և եթէ առաջ թղթադրամը և արծաթ փողը չը լինէր, մենք սխալմամբ կը լինէինք ներքնական երկրագործների, որի ժամանակ մարդիկ միմեանց հետ փոխում էին իրանց արդիւնաբերութիւնները։

Մի քանի պետութիւններ 'ի նկատի ունենալով Պարսկաստանի թուլութիւնը և քաղաքական տկարութեան փոփոխութիւնները,—

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—«Deutsche Zeitg»

—«Порядокъ»

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

«La Nature»

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 15 ապրիլի։ «Правит. Вѣстн.» ... «Новости» ...

ԲԵՌՆ, 14 ապրիլի։ ...

ՌՈՄ, 14 ապրիլի։ ...

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 14 ապրիլի։ ...

Խմբագիր—հրատարակիչ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ